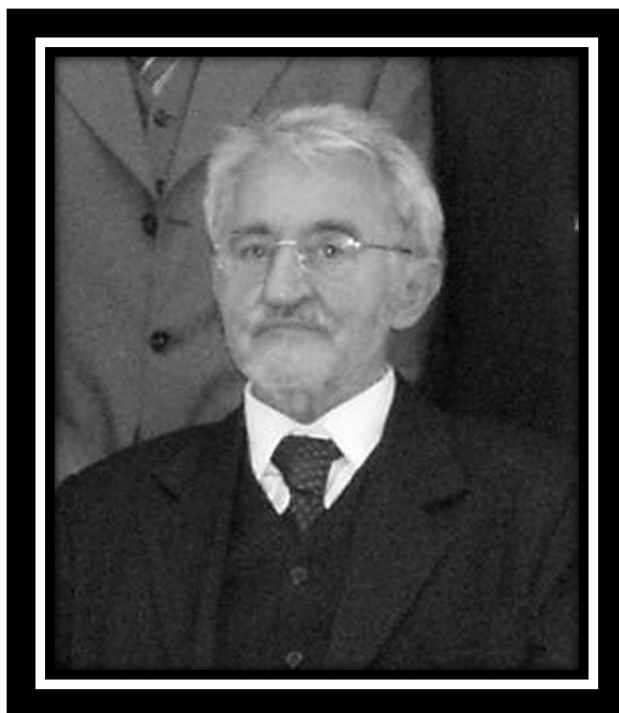

PROF. ZW. DR HAB. EDWARD CIUPAK

01. 01. 1930- 21.10. 2011

Edward Ciupak urodził się 1 I 1930 w Andrzejowie k. Janowa Lubelskiego, w rodzinie chłopskiej. Studiował polonistyk i socjologii na UW. W 1956 został zatrudniony na stanowisku asystenta na Wydziale Filozofii i Socjologii UW. Stopień doktora uzyskał w 1964, doktora habilitowanego – 1974, profesora nadzwyczajnego – 1982, stanowisko profesora zwyczajnego – 1993. W l. 1966-1967 i w 1974 odbył staż naukowy jako stypendysta Sorbony w Paryżu u prof. G. Le Brasa i prof. F. A. Isamberta. W latach sześćdziesiątych prowadził zajęcia dydaktyczne w Uniwersytecie w Bratysławie i kierował badaniami socjologicznymi nad religijnością ludności wiejskiej na Słowacji. W l. 1975-1977 wykładał socjologię religii w Instytucie Religioznawstwa UJ. W l. 1978-1998 kierował Podyplomowym Studium Religioznawstwa UW. Od 1991 do przejścia na emeryturę był kierownikiem Zespołu Socjologii Religii w Instytucie Socjologii UW. W 1995 zorganizował Wyższe Studium Polityki Socjalnej i w l. 1995-1998 był dyrektorem tego Studium w Mazowieckiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Pedagogicznej w Łowiczu. Wykładał socjologię religii w UW oraz socjologię, socjologię wychowania i socjologię kultury w Mazowieckiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Pedagogicznej w Łowiczu. Zajmował się socjologią religii, socjologią kultury obyczajowej i socjologią wychowania.

W l. 1985-1989 kierował badaniami zespołowymi pt. „Kultura religijna mieszka ców wsi polskiej w procesie przemian”, a w l. 1989-1992 przeprowadził badania monograficzne pt. „Kultura symboliczna w procesie integracji mieszka ców osiedla warszawskiego”. Był jednym z pierwszych polskich socjologów religii, prowadz cych badania terenowe (ł cznie w 9 parafiach wiejskich i 10 parafiach małomiasteczkowych) nad katolicyzmem polskim i kultur społeczno ci lokalnych. Przyczynił si do rozwoju i upowszechnienia akademickiej socjologii religii, której w Polsce był jednym z jej pierwszych prekursorów (od 1960).

Nale ał do Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (w l. 1978-1982 wiceprzewodnicz cy Sekcji Socjologii Religii), w l. 1977-1983 członek Komitetu Socjologii PAN. Pod jego kierunkiem 146 studentów napisało prace magisterskie i 9 doktorantów – prace doktorskie. Otrzymał 4 nagrody, w tym nagrod ministra edukacji narodowej i 3 nagrody rektora UW (za ksi k *Religia i religijno* , za osi gni cia naukowo-dydaktyczne oraz za wzorowe kierowanie Podyplomowym Studium Religioznawstwa). Opublikował 7 prac monograficznych zwartych (*Kultura religijna wsi*, 1961; *Parafianie – wiejska parafia katolicka*, 1961; *Kult religijny i jego społeczne podło e*, 1965; *Katolicyzm tradycyjny w Polsce*, 1968; *Katolicyzm ludowy w Polsce*, 1973; *Religia i religijno* , 1982; *Religijno młodego Polaka*, 1984), 14 rozpraw naukowych w publikacjach zbiorowych, 47 artykułów w periodykach naukowych i 83 artykuły popularnonaukowe.

Janusz Maria ski, [w:] M. Libiszowska- ółtkowska, J. Maria ski (red), *Leksykon Socjologii Religii*, Warszawa 2004, s.

Z ałem i smutkiem, ł cz c si w ałobie

z Rodzin

egnamy

prof. zw. dr. hab.
Edwarda Ciupaka

nestora polskiej socjologii religii

przyjaciele z Sekcji Socjologii Religii PTS

Ostatnie pogrzeby na pogrzebie 27.10.2011 r. – Powązki Wojskowe, w imieniu Sekcji Socjologii Religii PTS – Maria Libiszowska-ółtkowska (przewodnicząca)

Pogrzeby na ogół bywają traumatyczne - mniej tego, przed krótkotrwałym i odwracalnym rozstaniem. Dojmującym i bolesnym jest natomiast pogrzeb ostateczny i ostateczny, oznaczający - naznaczone mierni - rozstanie raz na zawsze.

Zebrał się tu dzisiaj by pogrzebać i oddać ostatni hołd naszemu Mistrzowi i Przyjacielowi Profesorowi Edwardowi Ciupakowi, który bez mała wierzycielowi, wspólnie ze swym przyjacielem p. ks. prof. Władysławem Piwowarskim powołali do życia Sekcję Socjologii Religii Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Obaj byli jej pierwszymi przewodniczącymi. Po latach przypadł mi smutny zaszczyt pogrzebać naszego „Ojca założyciela” i podziękowania Mu, w imieniu ponad stu osobowej społeczności za to przedsięwzięcie, jak na tamte czasy pionierskie, ale i wizjonerskie.

Profesor Edward Ciupak po ponad sześćdziesięciu latach naukowej aktywności - nestor polskiej socjologii religii - u zarania swojej akademickiej drogi obrał specjalizację socjologii religii - stał się jednym z pierwszych powojennych socjologów tej subdyscypliny. Z powodzeniem kontynuował przedwojenne tradycje szkoły Stefana Czarnowskiego i Gabriela Le Bras, u którego odbył staż naukowy i był stypendystą Sorbony w Paryżu. Był jednym z pierwszych socjologów religii, który prowadził badania terenowe nad katolicyzmem polskim i kulturami społecznymi lokalnymi. Przyczynił się do rozwoju i upowszechnienia akademickiej socjologii religii w naszym kraju.

Pod jego kierunkiem powstało około 150 prac magisterskich, zaś pod jego naukową opieką przygotowało i obroniło rozprawy doktorskie 10 doktorów, jako recenzent wypromował ich znacznie więcej. Był też recenzentem wielu rozpraw habilitacyjnych. Kilku profesorów socjologii dzięki jego pozytywnej opinii mogło odebrać ten zaszczytny tytuł z rąk prezydenta RP. Wielu socjologów religii zawdzięcza Mu swój rozwój naukowy i kompetencyjny. O tym zawsze będziemy z wdziękami pamiętać, wspominając między innymi niezapomniane czwartkowe

seminaria na Karowej, które gromadziły młodych adeptów socjologii religii z o rodków akademickich z całego kraju. Profesorowi Edwardowi Ciupakowi zawdzi czamy nie tylko konsolidacj rodowiska socjologów religii, ale tak e winni Mu jeste my wdzi czno za przyjacielskie wi zi, które mi dzy nami - uczestnikami tych spotka - przez te lata si utrwaliły. Te wi zi, którym patronował Profesor, ł cz nas nadal - teraz b dzie towarzyszyła im tak e pami o naszym wspólnym Profesorze.

Profesor Edward Ciupak jest autorem wielu ksi ek z zakresu socjologii religii, które weszły ju na stałe do kanonu socjologicznych lektur, zyskuj c miano pozycji klasycznych. Wymieni tylko niektóre z nich: *Kultury religijne wsi*, *Parafianie - wiejska parafia katolicka*, *Kult religijny i jego społeczne podło e*, *Katolicyzm tradycyjny w Polsce*, *Katolicyzm ludowy w Polsce*, *Religia i religijno* , *Religijno młodego Polaka*.

Jego teksty znale mo na w pracach zbiorowych oraz w czasopismach naukowych. Bibliografia jego publikacji jest znacz ca.

Profesor Edward Ciupak uczestniczył we wszystkich wa niejszych inicjatywach rodowiska akademickiego a przede wszystkim był aktywnym uczestnikiem dorocznych konferencji naszej sekcji. Wygłaszał referaty, brał udział w dyskusjach i panelach. Jego poczucie humoru, znajomo dykteryjek i uniwersyteckich anegdot, a tak e wielu sytuacyjnych dowcipów towarzyszyło naszym wspólnym spotkaniom przydaj c im ciepłego kolorytu. Za ten bezpo redni i yczliwy sposób bycia, był ceniony i łubiany nie tylko w rodowisku akademickim, ale tak e przez studentów, szczególnie wra liwych na autentyczno i brak pozerstwa.

Członkowie naszej sekcji z pewno ci pami taj i zapewne pami ta b d konferencj w go cinnych murach diecezji kieleckiej ksi dza biskupa Kazimierza Ryczana z okazji jubileuszu 70-lecia profesora Edwarda Ciupaka. Profesor Andrzej Wojtowicz jest redaktorem i inicjatorem dedykowanej Profesorowi Ciupakowi jubileuszowej ksi gi zatytułowanej *Kultury religijne - perspektywa socjologiczna* (2005).

Dzi kuj c Ci za tak wiele Mistrzu, Profesorze, Drogi Edwardzie egnamy Ci towarzysz c Ci w tej ostatniej –na tym wiecie - Twojej drodze, a dalej „niech chór aniołów towarzyszy Ci a do nieba, na wieczny odpoczynek”.

Dwa wspomnienia o Edwardzie Ciupaku
(*Informacja Bielska PTR nr 93*)

21 października 2011 r. zmarł Edward Ciupak. Pozycja nestora socjologii polskiej do końca życia zachowała Go w kręgu osób, których opinia jest ważna dla istotnych kwestii socjologii w Polsce. Był w ród pierwszych w naszym kraju socjologów religii w całym tych słów znaczeniu i zrobił dla niej wiele, bardzo wiele. Był mistrzem dydaktyki uniwersyteckiej, organizatorem socjologicznego ruchu naukowego w subdyscyplinie, której nadał rangę, wielkość, zadania, wymagania akademickie. Kiedy ją inicjował na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, podał szlakami najwikszych, Stefana Czarnowskiego, Jana S. Bystronia, Franciszka Bujaka. Gdy podejmował programy własne, starannie stosował nauki i rady koryfeuszy socjologii polskiej ze swego uniwersyteckiego otoczenia: Stanisława Ossowskiego, Stefana Nowakowskiego, Józefa Chałasińskiego. Współpracował z wieloma innymi osobami z Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego. Podejmował się także rolę nauczycielskich i badawczych w mniejszych ośrodkach tworzących się życia uniwersyteckiego w Polsce, w Kielcach, Olsztynie. Profesor Edward Ciupak, autor setki studiów i rozpraw, promotor dziesiątków doktoratów, recenzji habilitacyjnych i opinii we wnioskach profesorskich, założyciel Sekcji Socjologii Religii Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, jest dla swych uczniów, przyjaciół, studentów, współpracowników osobą kanoniczną socjologii polskiej. Kanon to jest dobra rzecz, có dopiero ten, co go ustanawia.

Andrzej Wójtowicz

Kto zna układ pomieszczeń w Instytucie Socjologii na ul. Karowej 18 w Warszawie, ten pamięta, że Zakład Metodologii siedział z Zakładem Wsi i Miasta. W pokoju 103 metodologia, zaścianek, w pokoju 104, za sprawą Edwarda Ciupaka kwitła socjologia religii. Dwa kliknięcia na klawiaturze wystarczy, by zobaczyć, jak wielu socjologów zdobyło tytuły uczestnicząc w jego seminarium — prawdziwej ku niemu magisteriów. Ogólnopolskimi zjazdami były regularnie odbywane spotkania studium religioznawstwa. Edward Ciupak był przyczyną i motorem tego ruchu. Okazji do spotkania dostarczała mi przestrzeń blisko w miejscu pracy. Było to siedziwo i mobilizujące. W chwili lekturowego pogubienia usłyszałem pocieszenie — „co jest w tekście, to wie magister. Doktor wie, na której

półce stoi w bibliotece księka z tekstem. Natomiast profesorowi wystarczy, że wie, gdzie jest biblioteka z półkami i książkami. Edward Ciupak miał sposoby na rozładowanie trudnych sytuacji; czerpał z nieprzebranych zasobów anegdot i dykteryjek. Gdy nie martał, to uczył i pisał. Wygląda to na paradoks, ale sceptycyzm wobec tezy o postępującej w Polsce sekularyzacji opieram na jego ustaleniach. Wydana w 1984 r. księka *Religijno młodego Polaka* jest bardzo wczesną w socjologii metaanalizę wyników badań religijności, zrealizowanych w Polsce po 1958 r. Autor podjął trudne zadanie, ponieważ badania młodzieży nie prowadzono wtedy na losowych próbach ogólnopolskich. Wiarygodnie ustalił, że młodzi ludzie wprawdzie zapewniali o swoim katolicyzmie (mniej powszechnie niż dzisiaj!), ale nie oznaczało to akceptacji prawd teologicznych. W deklaracjach wierzyli, ale niedowiarkowie. Praktyki zaś były przejawem konformizmu. Wniosek z tych lektur — sekularyzacja już była; galopowała wtedy, gdy religia ustępowała pod naporem marksizmu i chwiała się pod presją wiatopogłodu naukowego. Pouczajcie się z lektury księgi Edwarda Ciupaka; dajcie obraz minionych prawidłowości i pozwalajcie na zachowanie chłodnej oceny wygłaszanych obecnie twierdzeń o rzekomo stygnącej wierze Polaków. Edward Ciupak jak nikt inny uczył zachowania dystansu. Narzędziem bywały opowiadki, które zawsze zaczynały się od pytania — a czy znasz historię ...

Gruntownej lekcji udzielał w publikacjach. Ze wzruszeniem wspominamy te nauki, bo ich efektem zawsze był uśmiech — zdrowa odpowiedź na sytuacje życiowe i naukowe. Po czasie, tj. po śmierci takich osób, zauważamy, że jest puste miejsce, jest brak.

Krzysztof Koseła